

Sygn. akt III CSK 76/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa P. S. i K. S.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prezydentowi Miasta T. i Zakładowi Przemysłu
Drzewnego "R." w T. w likwidacji
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 stycznia 2013 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Okręgowego w T.
z dnia 27 października 2011 r.,

**oddala skargę kasacyjną i nie obciąża powodów kosztami
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2008 r. Sąd Rejonowy w T. oddalił powództwo K. S. i P. S. skierowane przeciwko Skarbowi Państwa - Prezydentowi Miasta T. i Zakładowi Przemysłu Drzewnego „R.” w T. w likwidacji, o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym. Powództwem objęto cztery niżej wskazane księgi wieczyste, w których, po licznych zmianach dotyczących kształtu, powierzchni, oznaczenia i numeracji, w ich działach I wpisane zostały, pochodzące z parcel stanowiących własność R. S. objętych uprzednio wykazem hipotecznym liczbą 56 księgi tabularnej T.

1. w KW nr 117727 - działki gruntu oznaczone numerami ewidencyjnymi: nr 33/15, nr 33/16, nr 33/3, nr 51/2, nr 38/5, nr 37/6 i nr 38/12, o łącznej powierzchni 0,6938 ha,

2. w KW nr 124494 - działki oznaczone numerami ewidencyjnymi: nr 33/54, nr 33/57 i nr 33/58, o łącznej powierzchni 3,8820 ha,

3. w KW nr 124493 – działka ewidencyjna nr 33/32 o powierzchni 0,7581 ha,

4. w KW nr 125898 - działka ewidencyjna nr 33/31 o powierzchni 0,2053 ha.

Przy zakładaniu tych ksiąg, w ich działach II, jako właściciel nieruchomości wpisany został Skarb Państwa, przy czym w księgach wymienionych wyżej jako druga, trzecia i czwarta, wpisane zostało prawo użytkowania wieczystego i własności budynków przysługujące Zakładowi Przemysłu Drzewnego „R.” w T. Powodowie domagali się usunięcia istniejącej niezgodności przez wykreślenie właściciela i użytkownika wieczystego i wpisanie ich jako współwłaścicieli po ½ części, z uwagi na nabycie przez nich spadku po R. S., w częściach równych. W ocenie powodów, wpis na rzecz Skarbu Państwa nastąpił na skutek wadliwego przyjęcia, że nieruchomości te podlegały działaniu przepisów dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 grudnia 1944 r. – o przejęciu niektórych lasów na własność Państwa (Dz. U. nr 15, poz. 82 ze zm.), w sytuacji gdy przepisom dekretu nie podlegały. Nie stanowiły bowiem ani lasu ani gruntu

leśnego, a usytuowany był na nich zakład przemysłowy to jest Zakład Przemysłu Drzewnego Tartak, Stolarnia i Cegielnia „R.” .

Oddalając powództwo Sąd Rejonowy ustalił, że grunty objęte wykazem hipotecznym liczba 56 księgi tabularnej gminy katastralnej T. należały do Lasów Prywatnych Dóbr G., stanowiących własność R. S. W związku z wejściem w życie powołanego wyżej dekretu PKWN, protokołem z dnia 27 stycznia 1945 r. przejęto na rzecz Skarbu Państwa, będące częścią Dóbr G., wszystkie lasy o łącznej powierzchni 182,3438 ha, stawy rybne, zakłady przemysłu drzewnego ze wszystkimi nieruchomościami, inwentarzem ruchomym, w tym znajdujący się na późniejszej działce nr 33/1, Zakład Przemysłu Drzewnego Tartak, Stolarnia i Cegielnia „R.”. Przejęte na własność Skarbu Państwa parcele położone były w rewirze II T. W obrębie tego rewiru panował las mieszany o zrębach czystych i częściowych, o masie około 5000 m³, 80. letniej kolei ręb, odnowieniu naturalnym i sztucznym. Przejęte w trybie dekretu ruchomości zostały przekazane przedsiębiorstwu państwowemu Rejonowi Przemysłu Leśnego w T., natomiast tartak, stolarnia i cegielnia weszły w skład Dyrekcji Lasów Państwowych. Uwłaszczenie pozwanego Przedsiębiorstwa, z dniem 5 grudnia 1990 r., nastąpiło na podstawie decyzji Wojewody M. z dnia 17 października 2006 r. i z dnia 22 czerwca 2007 r.

Powodowie podnosili, że nieruchomość objęta dawną księgą tabularną lwh [...] gminy katastralnej T., z usytuowanym na niej tartakiem, stolarnią i cegielnią „R.”, nie mogła przejść na własność Skarbu Państwa na podstawie przepisów dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944 r., nie spełniała bowiem wymogów uznania jej za las, grunt leśny, ani nie służyła prowadzeniu gospodarstwa leśnego. Tego stanowiska Sąd pierwszej instancji nie podzielił, w jego ocenie nieruchomości, o które chodziło, odpowiadały przesłankom z art. 1 ust. 1 i 2 dekretu. Zgodnie z art. 1 ust. 1 dekretu, na własność Skarbu Państwa przechodziły lasy i grunty leśne o obszarze ponad 25 ha, stanowiące własność lub współwłasność osób fizycznych i prawnych. Wraz z lasami i gruntami leśnymi, zgodnie z ust. 2 art. 1 dekretu, przechodziły na własność Skarbu Państwa, o ile stanowiły własność lub współwłasność tej samej osoby także wszelkie śródleśne grunty, łąki i wody, grunty deputatowe administracji i straży leśnej, wszelkie nieruchomości i ruchomości

położone na terenie obiektu leśnego, nieruchomości i ruchomości, służące do prowadzenia gospodarstwa leśnego (zabudowania, urządzenia techniczne, transportowe, komunikacyjne itp.) niezależnie od swego położenia oraz wszelkie zapasy materiałowe (remanenty) zarówno w lesie jak i zakładach przemysłowych, przechodzących na własność Skarbu Państwa. Spod nacjonalizacji wyłączone były lasy i grunty leśne określone w art. 1 ust. 3, to jest stanowiące własność samorządu terytorialnego oraz lasy i grunty podzielone prawnie lub faktycznie przed dniem 1-go września 1939 r. na parcele nie większe niż 25 ha, a stanowiące własność osób fizycznych, których grunty nie są objęte przepisami artykułu 2 lit. e) dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. z 1944 nr 4, poz. 17). Z przepisu art. 1 ust. 3 lit. b dekretu wynikało przeto, że lasy i grunty leśne należące do osób fizycznych, których grunty były objęte przepisami art. 2 ust. 1 lit. b dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej, podlegały przejściu niezależnie od obszaru.

Dekret miał charakter aktu nacjonalizacyjnego, a przejście przez Skarb Państwa lasów i gruntów leśnych następowało z mocy prawa. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 20 stycznia 1945 r. w sprawie wykonania dekretu (Dz. U. z 1945 r. Nr 4, poz.16) zobowiązywało Dyрекcję Naczelną Lasów Państwowych, aby, działając przez właściwe dyrekcje lasów państwowych, dokonała przejścia lasów i gruntów leśnych objętych dekretem, przy czym z czynności przejścia miał być spisany protokół odpowiadający określonym wymogom. Protokół taki w odniesieniu do wskazanych gruntów R. S. został spisany w dniu 27 stycznia 1945 r. Z tego protokołu oraz z protokołu zdawczo-odbiorczego z oddania przejętych nieruchomości w zarząd i użytkowanie państwowemu przedsiębiorstwu Rejonowi Przemysłu Leśnego w T. wynikało, że w skład Tartaku, stolarni i cegielni „R.” wchodziły takie urządzenia jak piły tarczowe, trak, maszyna parowa, obrabiarki, piły taśmowe, heblarki, frezerki, maszyna do fabrykacji parkietów, ceglarka mechaniczna, a także inne maszyny i środki transportowe. Tartak w powiązaniu ze stolarnią i cegielnią służyły do przeróbki i obróbki drewna, a obecność innych urządzeń wskazywała, że jego działalność ta obejmowała dziedziny powiązane funkcjonalnie, a więc i gospodarczo i ekonomicznie, z lasem. Tartak, stolarnia i cegielnia służyły przeto do prowadzenia gospodarstwa leśnego w

rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. d) dekretu. Ostatecznie Sąd I Instancji uznał, że przejęte na własność Skarbu Państwa tereny stanowiły las w rozumieniu art. 1 dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944 r., a Zakład Przemysłu Drzewnego Tartak, Stolarsnia i Cegielnia „R.” mieścił się w przesłance służenia do prowadzenia gospodarstwa leśnego.

Apelacja powodów od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w T. z dnia 27 października 2011 r. Po uzupełnieniu postępowania dowodowego, przez zasięgnięcie opinii biegłego leśnika i biegłego geodety, Sąd Okręgowy dokonując oceny materiału dowodowego nie podzielił oceny Sądu pierwszej instancji co do tego, że nieruchomość, na której zlokalizowany był tartak, stanowiła las. Nie oznaczało to jednak wyłączenia nieruchomości spod działania przepisów dekretu. Sąd, odwołując się do opinii biegłego leśnika, wskazał, że wszystkie trzy obiekty wraz z gruntami, na których były położone, służyły do prowadzenia gospodarstwa leśnego w rozumieniu art. 1 ust. 2 pkt d) dekretu. Gospodarstwo leśnie R. S. obejmowało około 6500 ha lasów. Tartak, stolarnia i cegielnia były potrzebom tego gospodarstwa podporządkowane funkcjonalnie, administracyjnie i organizacyjnie, stąd więzy ekonomiczne były oczywiste; obiekty te przetwarzały surowce naturalne pozyskiwane z lasów. Tego rodzaju działalność pozwalała osiągnąć większy zysk ze sprzedaży produktów i półproduktów, miały one bowiem większą wartość niż nieobrobiony surowiec. Sąd Okręgowy odwołał się nadto do zakresu pojęcia gospodarstwa leśnego wynikającego z dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 września 1936 r. – o państwowym gospodarstwie leśnym (Dz. U. Nr 75, poz. 533), w którego przepisach za takie gospodarstwo poczytano również związane funkcjonalnie z lasami i gruntami leśnymi zakłady przemysłowe służące do prowadzenia tego gospodarstwa. Brak różnic pomiędzy gospodarstwem leśnym prywatnym a państwowym, poza nieistotną tu strukturą własnościową, pozwalał, zdaniem Sądu, na przyjęcie, że tartak, stolarnia i cegielnia wchodziły w skład gospodarstwa leśnego jako służące do jego prowadzenia. Ocena taka musiała przeto skutkować oddaleniem powództwa.

Ponadto, zdaniem Sądu Odwoławczego, jeszcze dalsze dwie okoliczności prowadziły do oddalenia powództwa. Sąd Okręgowy wskazał, że w trzech księgach

wieczystych widnieje wpis użytkowania wieczystego (z własnością budynków) dokonany na rzecz pozwanego Zakładu Przemysłu Drzewnego „R.” w T., który to pozwany w apelacji powołał się na rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych. Rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych chroni nabyte przez tego pozwanego prawo. Ponadto, zważywszy, że wpisy na rzecz tego pozwanego nastąpiły na podstawie decyzji administracyjnych, a do daty wyrokowania decyzje te nie zostały wzruszone w trybie administracyjnym, wywołują skutki prawne; sąd powszechny związany jest decyzjami administracyjnymi. Stąd też te dodatkowe okoliczności wyłączyły, w odniesieniu do wpisów w trzech księgach wieczystych, możliwość uwzględnienia powództwa.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego, opartej na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c., powodowie, w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego zarzucili naruszenie: art. 5, art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 182 r. - o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm., dalej jako u.k.w.h.) i w związku z art. 27 oraz art. 200 ustawy o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U z 2010 r. Nr 101, poz. 651 ze zm., dalej jako u.g.n.), art. 65 § 1 k.c. a także art. 1 ust. 2 pkt d) dekretu PKWN z 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U nr 15, poz. 82 ze zm.) oraz art. 2 tego dekretu w związku z art. 200 u.g.n. i art. 16 k.p.a. oraz art. 231 k.c. (przy czym w tym ostatnim wypadku skarżący mieli na uwadze prawdopodobnie art. 232 k.c., ponieważ w sprawie w ogóle nie powstało zagadnienie roszczeń związanych z zabudową gruntu przez posiadacza samoistnego).

W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania skarżący zarzucili naruszenie art. 233 w związku z art. 316 k.p.c., art. 127 k.p.c. w związku z art. 65 k.c., art. 232 w związku z art. 6 k.c., art. 278 k.p.c., również w związku z art. 382 i art. 391 k.p.c., art. 358, art. 386 § 4 k.p.c.

We wnioskach kasacyjnych skarżący domagali się uchylecia zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie powództwa ewentualnie uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlegała oddaleniu, mimo że część podniesionych w niej zarzutów, tak naruszenia prawa procesowego jak i materialnego, jest uzasadniona. O oddaleniu skargi zdecydowały nieskuteczne, nietrafne, zarzuty błędnej wykładni art. 1 ust. 2 dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Państwa (Dz. U. nr 15, poz. 82 ze zm.), a także nietrafny zarzut naruszenia art. 278 k.p.c. Czyniąc zarzut naruszenia art. 278 k.p.c., skarżący dowodzili, że sąd posłużył się opinią biegłego leśnika jako samodzielnym źródłem ustaleń faktycznych w zakresie wykorzystywania przez właściciela, przed wojną, spornych nieruchomości dla zwiększenia dochodowości lasów, co nie wynikało z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie.

Art. 278 k.p.c. dopuszcza przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego wówczas, gdy sąd ma w sprawie do czynienia z wypadkiem wymagającym wiadomości specjalnych. Biegły, w okolicznościach sprawy, wypowiedział się o zdarzeniach z przeszłości, o sposobie gospodarowania przez właściciela w jego dobrach i o funkcji zakładów, w postaci tartaku, stolarni i cegielni, jakie zakłady te pełniły w gospodarstwie leśnym księcia S., wskazując przy tym, że zakłady te były uwzględniane w planach urządzania gospodarstwa leśnego. Takiej wypowiedzi biegłego i jej zakresu nie można zasadnie podważać, ani czynić skutecznie zarzutu sądowi co do źródła ustaleń faktycznych. Biegły nie był powołany do dokonywania ocen prawnych i ich nie dokonywał, natomiast jego fachowa wiedza, również historyczna, mogła być podstawą poczynienia ustaleń faktycznych. Te ustalenia natomiast trafnie zostały przez Sąd odwoławczy odniesione do uregulowań dekretu, po to, aby można było dokonać oceny czy tego rodzaju zakłady, z racji wykonywanych przez nie czynności, mogły być potraktowane jako objęte działaniem dekretu.

Nie ma podstaw do podzielenia stanowiska skarżących, że przewidziane w przepisach dekretu z 12 grudnia 1944 r. związanie wymienionych zakładów z gospodarstwem leśnym, dla objęcia ich działaniem dekretu, należy rozumieć niejako jednokierunkowo, to jest, że zakłady takie podlegały przejęciu o ile służyły do prowadzenia gospodarstwa leśnego. Jeżeli natomiast

gospodarstwo leśne służyło ich prowadzeniu, wówczas nie podlegały one przejęciu, co powinno mieć zastosowanie w odniesieniu do tartaku, stolarni i cegielni „R.”. Takie jednokierunkowe rozumienie, niewątpliwych przecież, powiązań funkcjonalnych i gospodarczych pomiędzy wszelkimi nieruchomościami (art. 1 ust.1 i ust. 2 pkt a-c dekretu) oraz zabudowaniami, urządzeniami technicznymi itp. (art. 1 ust. 2 d) dekretu), nie daje się wyprowadzić ze stanu prawnego, jaki istniał w chwili wejścia w życie dekretu. Nie można przyjąć, że twórcy dekretu nie korzystali z pojęć prawnych funkcjonujących w przepisach prawnych wówczas obowiązujących, a nadto, że stworzyli uregulowanie, którego celem było zawężenie zakresu przejmowanych na rzecz Skarbu Państwa majątków. Sąd Najwyższy nie zamierza dokonywać rozszerzającej wykładni przepisów dekretu, niemniej jednak wola ustawodawcy, nawet jeżeli był to ustawodawca obcy ideologicznie, nie może być pominięta zważywszy na pozostawanie w mocy skutków wywołanych działaniem dekretu (por. art. 6 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. - o zmianie ustawy Kodeks cywilny, Dz. U. Nr 55, poz. 321). Brak na gruncie wykładni językowej pełnej jasności co do zakresu art. 1 ust. 2 dekretu, nakazywał uwzględnienie wyników wykładni systemowej. Korzystając z porządku prawnego obowiązującego w chwili wejścia w życie dekretu, w ślad za Sądem Okręgowym, odwołać się należy do uregulowań zawartych w przepisach dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 września 1936 r. - o państwowym gospodarstwie leśnym (Dz. U. Nr 75, poz. 533 ze zm.). Przedwojenny ustawodawca nie uregulował kompleksowo, z oczywistych względów, zasad prowadzenia prywatnego gospodarstwa leśnego, uregulował jednak gospodarkę w państwowym gospodarstwie leśnym. Ponieważ nie ma żadnych podstaw dla przyjęcia, że w zakresie przedmiotowym oba gospodarstwa wykazywały jakieś istotne różnice, przepisy dotyczące gospodarstwa leśnego państwowego stanowią wskazówkę dla oznaczeniu przede wszystkim zakresu pojęcia gospodarstwa leśnego. I tak, w art. 2 ust. 1 tego dekretu wskazano, że państwowe gospodarstwo leśne obejmuje lasy i grunty leśne wraz ze związanymi z nimi gospodarczo gruntami nieleśnymi oraz innymi nieruchomościami i ruchomościami służącymi do prowadzenia tego gospodarstwa, po czym, dalej, w nawiasie, ustawodawca wymienił jako służące do prowadzenia tego gospodarstwa: zakłady

przemysłowe, urządzenia techniczne, transportowe, komunikacyjne itp. Z kolei w art. 14 powołanego dekretu, w części zatytułowanej „Zasady prowadzenia państwowego gospodarstwa leśnego” wskazano, że państwowe gospodarstwo leśne może prowadzić przemysłowy przerób drewna i innych surowców własnych w rozmiarach, jakie będą potrzebne dla zapewnienia rentowności gospodarstwa leśnego. W świetle przepisów tego rozporządzenia gospodarstwo leśne to nie tylko las rozumiany jako grunt z drzewostanem oraz grunt leśny i inne składniki wymienione w przepisie, ale powiązana funkcjonalnie, organizacyjnie i gospodarczo w organizm nazwany gospodarstwem całość, wraz z zakładami, które służą prowadzeniu tej całości, w sposób zapewniający jej rentowność. Dla takiego właśnie organizmu rozporządzenie przewidziało „Zasady prowadzenia państwowego gospodarstwa leśnego”. Powoływane przez skarżących Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 czerwca 1927 r. - o ochronie lasów, niestanowiących własności Państwa (Dz. U. z 1932 r., Nr 111, poz. 932 ze zm.), posługując się pojęciem gospodarstwa leśnego nie zawierało jednak definicji takiego gospodarstwa, a dotycząc lasów i gruntów leśnych, mogłoby sugerować, że w wypadku własności prywatnej gospodarstwo leśne ogranicza się tylko do lasów i gruntów leśnych. Z takiego zakresu regulacji nie można jednak wyciągać wniosku, że prywatne gospodarstwo leśne obejmowało tylko las i grunty leśne. Przedwojenny ustawodawca nie miał podstaw prawnych dla nakazania właścicielowi lasu stania się właścicielem tartaku czy też innego zakładu przetwarzającego płody leśne, ale nakazując mu, w przepisach powołanego rozporządzenia, tworzenie planów urządzenia gospodarstwa leśnego czyli zmuszając właściciela do zaplanowania m.in. ilości pozyskanego drewna i pozostałych pożytków wymuszał tym samym zaplanowanie nie tylko ich zbytu ale i przetworzenia. Zbyt i przetworzenie prowadziły do pozyskania środków pieniężnych przeznaczanych niewątpliwie również dla pokrycia kosztów gospodarki leśnej; ta nie odbywała się przecież bez kosztów. Jeżeli więc właściciel lasu był właścicielem tartaku, tartak stawał się przynależnością gospodarstwa leśnego, przy jego bowiem pomocy było prowadzone gospodarstwo leśne; związanie funkcjonalne, gospodarcze i ekonomiczne jest tu dwukierunkowe. Trafnie więc Sąd Okręgowy dostrzegł, że nie było podstawy dla czynienia rozróżnienia między

gospodarstwem leśnym państwowym a prywatnym w zakresie sposobu gospodarowania i więzi istniejących pomiędzy tworzącymi to gospodarstwo składnikami majątkowymi.

Zwrócić należy uwagę, że wynikający z dekretu PKWN z 12 grudnia 1944 r. zakres przejęcia pokrywa się z przepisami powoływanego przez skarżących rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 czerwca 1927 r. o ochronie lasów, niestanowiących własności Państwa, tylko w art. 1 ust. 1 dekretu; i tu i tu jest bowiem mowa o lasach i gruntach leśnych. Szerszy zakres dekretu jest niewątpliwy, wyraźnie wynika już z uregulowania ujętego w art. 1 ust. 2 pkt a-c, przy czym pkt d) wyraziście wskazuje się na objęcie jego działaniem również zakładów (*verba legis*: nieruchomości z zabudowaniami oraz urządzenia techniczne, transportowe, komunikacyjne itp.) służących prowadzeniu gospodarstwa leśnego, niezależnie od położenia tych zakładów (a więc położonych również poza nieruchomościami z art. 1 ust. 1 jak i poza nieruchomościami z art. 1 ust. 2 pkt a-c). Przepisy rozporządzenia nie regulowały, z przedstawionych wyżej przyczyn, żadnych zagadnień związanych z zakładami służącymi do prowadzenia gospodarstwa leśnego, zatem w tych przepisach nie można było poszukiwać pełnej odpowiedzi na pytanie o jakie zakłady chodziło. Przepisy tego rozporządzenia nie były więc wystarczające dla dokonywania wykładni systemowej, stąd potrzeba wykorzystania przepisów dekretu z 30 września 1936 r. Odczytanie przeto zakresu pkt d) art. 1 ust. 2 dekretu PKWN przy zastosowaniu wykładni językowej, systemowej i celowościowej prowadzi do wniosku, że dekretem objęto również zakłady przetwarzające, w stopniu podstawowym, surowiec pochodzący z lasu. Można dodać, że i ten surowiec, przetworzony lub jeszcze nie przetworzony, również przeszedł na własność Skarbu Państwa, co wynikało z pkt e) art. 1 ust. 2 dekretu.

Nie można też pominąć, że Państwo Ludowe przejmując dekretem z 12 grudnia 1944 r. w istocie gospodarstwa leśne - dla tych przejętych gospodarstw leśnych (oraz dla gospodarstw leśnych już do Państwa należących) stworzyło uregulowania prawne w postaci ustawy z dnia 20 grudnia 1949 r. – o państwowym gospodarstwie leśnym (Dz. U. Nr 63, poz. 494 ze zm.). Przepis art. 1 ust. 1 tej ustawy wskazuje, że gospodarstwo leśne obejmuje również zakłady

przemysłu leśnego. Z kolei w art. 6 ust. 2 pkt b) jest mowa o przerobie, zbycie, transporcie drewna i „użytków ubocznych” gospodarstwa leśnego, natomiast w rozdziale 2, zatytułowanym „Zagospodarowanie państwowego gospodarstwa leśnego”, w art. 10 wyraźnie wskazano, że z gospodarstwem leśnym są związane gospodarczo tartaki, fabryki okien i sklejek, fabryki płyt pilśniowych, heblarnie, skrzynkarnie, beczkarnie niezbędne dla pierwiastkowej mechanicznej obróbki drewna, a dla celów racjonalnego użytkowania innych płodów leśnych będą prowadzone w ramach państwowego gospodarstwa leśnego zakłady ekstrakcji i destylacji karpiny, destylarnie żywicy, a także przemiału torfu. Uregulowanie takie wskazuje, że w skład państwowych gospodarstw leśnych weszły te wszystkie składniki jakie odjęto prywatnym właścicielom dekretem z 1944 r.

W świetle powyższego uzasadnione było, w okolicznościach sprawy, przyjęcie, że na podstawie art. 1 ust. 2 pkt d) dekretu, na własność Skarbu Państwa przeszły również te nieruchomości, na których znajdowały się należące do poprzednika prawnego powodów tartak, stolarnia i cegielnia „R.”, jako zakład funkcjonalnie i gospodarczo związany z lasem, służący do prowadzenia gospodarstwa leśnego.

Powyższe powoduje, że skarżący nie dowiedli skutecznie, iż nieruchomości, o które w sprawie chodziło, nie były objęte działaniem dekretu, a więc nie stały się własnością Skarbu Państwa. Nieskuteczność tych twierdzeń prowadziła przeto do oddalenia powództwa i czynią też one nieskuteczną skargę kasacyjną, mimo że, jak na wstępie wskazano, część podniesionych w niej zarzutów jest uzasadniona.

I tak, skarżący trafnie kwestionują pogląd Sądu Okręgowego, że częściowemu uwzględnieniu powództwa sprzeciwiała się nadto, działająca na korzyść pozwanego Zakładu Przemysłu Drzewnego „R.” w T., rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych. Uszło uwagi Sądu, że pozwany Zakład uzyskał użytkowanie wieczyste i własność budynków na podstawie decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 200 u.g.n. Przepis ten odwołuje się do nabycia przez państwowe osoby prawne użytkowania wieczystego i własności budynków na podstawie art. 2 ustawy z dnia z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy

o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 179, poz. 464 ze zm.), a zatem do nabycia tych praw *ex lege*, z dniem 5 grudnia 1990 r. Wpis do księgi wieczystej praw powstałych z mocy ustawy nie jest objęty ochroną z art. 5 u.k.w.h. Powołany przepis ochrony tej udziela tylko nabyciu prawa przez czynność prawną, a zatem przez czynność zdziałaną w obrocie powszechnym. Ponadto, co trafnie skarżący podnoszą, pozwany Zakład Przemysłu Drzewnego „R.” w T. nie powoływał się na rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych. Pozwany w apelacji jedynie wskazał, że to Skarb Państwa, reprezentowany przez Wojewodę, działając w zaufaniu do prawidłowości wpisu swego prawa do księgi wieczystej, wydał decyzję potwierdzającą uwłaszczenie pozwanego. Nie było podstaw do przypisania tej wypowiedzi innego znaczenia niż jej jasne brzmienie i to znaczenia o skutkach, jak wynikało z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, decydujących o treści rozstrzygnięcia. Powołanie się przez nieuprawnionego na nabycie przez niego prawa w warunkach działania art. 5 u.k.w.h. w procesie następuje w uwzględnieniu stanowiska takiego podmiotu, a nie z urzędu. Skarżący również trafnie wskazują na pozostałe usterki rozumowania Sądu związane z instytucją rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych, to jest pominięcie, że ochrona na tej podstawie przysługuje tylko nabywcy działającemu w zaufaniu do treści księgi wieczystej, co oznacza potrzebę istnienia zarówno dobrej wiary nabywcy jak i istnienia, w chwili dokonywania czynności, księgi wieczystej z wpisem prawa. Biorąc jednak pod uwagę, że pozwany Zakład nie nabył prawa na podstawie czynności prawnej, nie ma potrzeby szerszego odnoszenia się do tych słusznych, co do zasady, ale ostatecznie nie pływających na treść rozstrzygnięcia, zarzutów apelacji .

Dla uzgodnienia księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, w sytuacji, gdy podstawę wpisu stanowiła ostateczna decyzja administracyjna niezbędne jest wzruszenie tej decyzji we właściwym postępowaniu administracyjnym; sąd powszechny jest bowiem związany decyzją administracyjną. Skarżący podnoszą, że Sąd Okręgowy, wyrażając ten pogląd, przeoczył, że wniosek skarżących o zawieszenie postępowania w sprawie, do czasu zakończenia postępowania administracyjnego, zmierzającego do wzruszenia decyzji uwłaszczeniowych, został przez Sąd pierwszej instancji oddalony, co uniemożliwiło im wykazanie w postępowaniu sądowym, iż podstawa wpisu

użytkowania wieczystego upadła. Również i powyższe nie miało ostatecznie znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy; co prawda decyzje administracyjne stanowiące podstawę wpisu użytkowania wieczystego nie zostały skutecznie podważone to jednak prawidłowość przejęcia spornych nieruchomości przez Skarb Państwa w trybie dekretu z dnia 12 grudnia 1944 r. pozostała decydująca dla treści rozstrzygnięcia.

Z przedstawionych przeto względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną.

Uwzględniając szczególny charakter sprawy, nie obciążono powodów kosztami postępowania kasacyjnego (art. 102 k.p.c.).